

Een emmer water in het gezicht

Marlous van Gastel

Zaterdagochtend, een zonnig terrasje in de wijk Saint-Germain-des-Prés, Parijs. Samen met Marianne Bargeman (hoofd educatie Statens Museum for Kunst, Kopenhagen) en Wietske Mous (adviseur projectbureau Diversion) geniet ik van een croissant en een *café noir* als ontbijt. Naast ons zitten dronken jongeren, loom, nog aan het bier. Zij zijn nog niet klaar met de eerste warme lentedocht.

Het zijn jongeren die ons in Parijs samenbrengen. Alle drie werken we met deze doelgroep in onze musea. We bezoeken die avond de opening van een nieuwe tentoonstelling in Studio 13/16, een ruimte speciaal voor tentoonstellingen en workshops voor jongeren van 13 t/m 16 jaar in Centre Pompidou. Deze ruimte toont vier exposities per jaar, die jongeren aanmoedigt om moderne kunst te ontdekken en te onderzoeken, met behulp van een programma dat aansluit bij hun leefwereld. Jongeren kunnen er rondhangen, interactieve kunstwerken beleven en meedoen aan workshops.

Ons gespreksonderwerp past niet bij het zorgeloze tafereel op het terras. We praten over bezuinigingen in onze sector. In Frankrijk lijkt iedereen, de overheid én de bevolking, doordrongen van het belang van kunst en cultuur. Marianne vertelt dat er in Denemarken al een aantal jaren wordt bezuinigd. De Deense minister voor kunst en cultuur heeft daar maar weinig aanzien. Een groot contrast met Frankrijk, waar kunst en cultuur een politicus prestige verlenen. Wietske voegt toe dat Frankrijk een veel groter deel van zijn begroting besteedt aan kunst en cultuur dan Nederland. Bezuinigingen zijn niet aan de orde.

Dan ontstaat er hevig rumoer op het terras: de serveerster heeft genoeg van de dronken jongeren; wanneer zij weigeren te vertrekken, gooit zij een emmer water in hun gezicht. Meteen nuchter protesteren de jongeren tegen deze hardhandige aanpak.

Investeer in jongeren!

Die zaterdagavond worden onze constateringingen van die ochtend bevestigd door onze Franse collega's van Centre Pompidou. Wij zijn jaloers. Kunst heeft hier veel aanzien en status. Wij vragen ons af waarom in Nederland zo weinig mensen zich sterk maken voor het behoud van kunst en cultuur, en er buiten de culturele sector maar weinig protest klinkt tegen de bezuinigingen.

Wat is nodig om meer Nederlanders te laten protesteren? Op welke manier kunnen wij als culturele sector het draagvlak verbreden? Meer groepen verbinden aan culturele instellingen is een middel. Maar hoe doe je dat? Het Stedelijk Museum kiest ervoor om een sterke verbinding aan te gaan met jongeren. Deze jongeren, de Blikopeners, laten mij vaak zien dat onder

Marlous van Gastel

werkt op de afdeling educatie
& publieksbegeleiding van
het Stedelijk Museum

Amsterdamse jongeren in ieder geval veel draagvlak is voor kunst en cultuur. Dat geeft hoop! Hun enthousiasme, energie en verfrissende ideeën werken aanstekelijk.

Blikopeners zijn jongeren tussen de 15 en 19 jaar. Zij maken op hun eigen manier kunst en musea aantrekkelijk voor een breder publiek. Blikopeners adviseren het museum, geven rondleidingen en organiseren activiteiten en evenementen. De jongeren zijn afkomstig van verschillende opleidingen en uit alle delen van Amsterdam. Hun achtergrond is divers. Een van de belangrijkste doelen is om jongeren meer vertrouwen te geven bij het interpreteren van kunst, om hen aan te moedigen een eigen mening te vormen. Zo creëren wij een goed geïnformeerd en kritisch publiek voor nu én voor de toekomst.

Verskillende uitspraken van Blikopeners illustreren dat zij succesvol zijn in hun werk: 'Mijn vrienden zeggen dat ze niet van kunst houden en ze vinden musea "saai". Toch heb ik veel vrienden ervan overtuigd hoe leuk kunst kan zijn en ze met plezier het museum in gekregen.' 'Toen ik een meisje uit mijn klas vertelde dat ik voor het Stedelijk werkte, reageerde zij: "Wow, dat is zó cool, daar zou ik nou echt nóóit op zijn gekomen, maar nu jij er werkt, ga ik er sowieso een keer heen."'

In januari zetten de Blikopeners op eigen initiatief verschillende ludieke protestacties op touw tegen de bezuinigingen. Zo maakten twee van hen een grote fluit van honderden kleine rode fluitjes. Een symbolisch 'gefluit voor cultuur'.

Verkeerd signaal

Om meer draagvlak te creëren, zou de overheid het goede voorbeeld moeten geven. Maar de aangekondigde bezuinigingen geven het signaal af dat kunst onbelangrijk is. Kunst zal dalen in status en kwaliteit; een neerwaartse spiraal. Hopelijk neemt Nederland ooit een voorbeeld aan Frankrijk wat betreft de status van kunst en cultuur.

Maar als de overheid dan geen voorbeeldfunctie vervult op dit gebied, moeten instellingen het zelf nog duidelijker uitdragen. Bij de Blikopeners zit dat in belangrijke details van het project: Blikopener is een betaalde bijbaan voor jongeren, wat het werk status en aanzien geeft. Het Stedelijk Museum neemt jongeren serieus. Dit heeft duidelijk effect op de Blikopeners zelf en hun omgeving. Vertel als culturele instelling aan iedereen waarom je er bent, hoe belangrijk het is dát je er bent en verbind verschillende groepen aan je instituut. Hun betrokkenheid springt over op anderen. Daarmee kunnen we pas echt een stem laten horen.